

Sayın Cumhurbaşkanım,

2002-2003 Adli Yılına, Yüce Türk Milletine hayırlı olması ve yargı yönünden başarılı geçmesi dileğiyle açıyorum.

Sayın Cumhurbaşkanım, Adli Yargının bu anlamlı gününe onur vermenizden dolayı şükranlarımı sunarken, varlıklarıyla bizleri onurlandıran seçkin konuklarımızı ve meslektaşlarımızı en içten sevgi ve saygılarımla selamlıyorum.

Başta hakim ve Cumhuriyet savcıları olmak üzere, tüm yargı mensuplarına, cumhuriyetin, demokratik hukuk devletinin, Yüce Atatürk'ün ilke ve devrimlerinin, hukukun üstünlüğü ve laiklik ilkesinin, devletin bölünmez bütünlüğünün korunup kollanmasında, adaletin yansız ve etkin bir biçimde dağıtılmasında gösterdikleri üstün çaba ve özen için takdir ve teşekkürlerimi sunmaktan büyük zevk duyuyorum.

Kurumlar kalıcı kişiler geçicidir. Türk yargısına uzun yıllar üstün gayret ve özveriyle hizmet ettikten sonra yaş haddi yada istekleriyle emekli olan, yaşamlarının en güzel yıllarını adalet hizmetine adayan, Yargıtay'ın değerli başkan ve üyeleriyle, hakim ve Cumhuriyet savcılarına, diğer yargı görevlilerine, bundan sonraki yaşamları için sağlık, esenlik ve mutluluklar diliyor, aramızdan ebediyen ayrılan meslektaşlarımızı ve adalet mensuplarını ise; minnet, şükran ve saygı ile anıyorum.

Görüldüğü gibi yargının olanaksızlıkları ve güç koşulları bu salonda dahi kendini göstermektedir. Yargıtay'ın yüceliğine ve onuruna yakışır binamız ve salonumuz olmadığından, sizleri bu daracık salonda ağırlamak zorunda kaldığımız için üzgünüz.

Sayın Cumhurbaşkanım, Değerli Konuklar,

Adli yılın açılmasına ilişkin törenler 1943 yılından itibaren bir anane olarak devam edegelmiş, daha sonra da Yargıtay Yasasının 59. maddesi ile yasa hükmü şekline dönüşmüştür.

Adli yargı yılının açılmasına ilişkin bu törenlerin asıl amacı, hukukumuzda ve bunun uygulanıp hayata geçirilmesinde görülen eksikliklerin ve aksaklıkların nedenlerini ortaya koymak, gelecekte bunların düzeltilmesini sağlamak suretiyle hukuk devleti ilkesini evrensel boyutlarına uygun olarak geliştirmek ve gerçekleştirmektir. Aksi halde bu törenler, hiçbir sonucu ve işlevi olmayan, içi boş alelâde toplantılar olarak kalmaya mahkumdur.

Hukuk ve yargı adına çok üzülererek belirtmek isterim ki, daha önceki yıllarda bu yönde önemle dile getirilen istek ve temennileri bugün yine tekrar etmek zorunda kalıyorum. ***Hukuka ve yargıya karşı olan bu kayıtsızlığa ve ilgisizliğe niyet eksikliğinden başka haklı ve geçerli hiçbir neden ve mazeret göremiyorum.***

HUKUK VE ADALET REFORMU

Sayın Cumhurbaşkanım, Değerli Konuklar,

Büyük Atatürk'ün önderliğinde Türkiye Cumhuriyetinin kuruluşundan sonra büyük bir hukuk devrimi gerçekleştirilmiş, Türk hukuk sistemi dini esaslardan kurtarılıp; demokratik, laik, çağdaş hukuk devleti temelleri üzerine oturtulmuştur. Kabul edilen ilerici, devrimci, temel yasaların uzun yıllar uygulanması ile de ulusal, laik, demokratik Türk Hukuku oluşmuştur.

Ne var ki, bu uzun süreç içerisinde sosyal, ekonomik, siyasal koşullar büyük değişikliğe uğramış, teknoloji baş döndürücü bir hızla gelişmiştir. Elektronik çağ ve küreselleşme başlamış, fert ve toplumun ihtiyaçları ve değer ölçüleri değişmiştir. İnsan hak ve özgürlükleri daha belirgin hale gelip kurumsallaşmış, ulusal boyutları aşarak uluslararası bir değere ve öneme kavuşmuştur.

Hukukun, toplumun gereksinmelerine bağlı olarak, daima değişen ve gelişen dinamik bir yapısı vardır. Evrensel ilkeler dışında, toplumun ihtiyaçlarına göre daima değişkenlik gösterir. ***Hukuk, işlevini yerine***

getirebilmesi için hayatı daima yakinen takip etmek ve yenilenmek zorundadır.

Cumhuriyetin ilk yıllarında devrimci, atılımcı, ilerici felsefeye uygun olarak hazırlanan yasalarımız; zamanla hızla değişen, gelişen ve büyüyen Türkiye'nin ihtiyaçlarını karşılayamaz duruma gelmiş, çağın ve toplumun ilerisinde iken gerisinde kalmıştır. Batıdan aldığımız kaynak yasalar, batı toplumunun ihtiyaçlarına göre değiştirilip hatta bazıları tamamen yürürlükten kaldırılmasına karşın, yasalarımız zamanın gereklerine göre yenilenip değiştirilememiştir. Esasen, söz konusu yasalar ayrı toplumlardan değişik zamanlarda alındığından, temelde uyumsuzluk ve çelişkiler yaratmışlardır. Zaman her şeyi olduğu gibi hukuku da eskitebilmektedir.

Bu yöndeki iddialı çabalar, kabul edilen ve değiştirilen kimi yasalar ve gerçekleştirilen yapısal reformlar, bir bütünlük ve sistem anlayışı içerisinde uygulamaya konulmadığından yetersiz ve yüzeysel kalmışlardır. **Devletin merkeziyetçi, hantal yapısı ve yöneticileri ile genç, ilerici ve yenilikçi Türk toplumu arasında yabancılaşma başgöstermiştir.**

Hukuk reformu ile birlikte bir adli ve idari reformun yapılması artık kaçınılmayacak ve savsaklanamayacak bir öncelik kazanmıştır. Zira, hukukun ve yargının alarm zilleri çalmaya başlamıştır.

Hukukun üstünlüğü ilkesine bağlı, temel hak ve özgürlüklere saygılı bir düzen kuramamış, toplumsal örgütlenmeleri, demokratik, çağdaş kurum ve kuruluşları gerçekleştirememiş, teminatlı yargıçları bağımsız, tarafsız, etkin işleyen, adil, zamanında karar veren bir yargı sistemi bulunmayan ülkelerde; toplum düzeninden, sosyal barıştan, ekonomik, teknik ve ilmi gelişmelerden söz edilemez. "Adalet devletin temelidir" sözü duvarlarda asılı bir slogan olarak kalır.

ÇAĞDAŞ ANAYASA

İnsancıl değerlere, insan hak ve hürriyetlerine, yargı bağımsızlığına geniş oranda yer vermiş olan 1961 Anayasası, daha

sonra geriye doğru değiştirilmiş, 1982 Anayasası ile de tümüyle yürürlükten kaldırılarak, kişi hak ve hürriyetlerine büyük ölçüde açık ve örtülü kısıtlamalar getirilmiş, yargı bağımsızlığı, yargıç güvencesi zedelenmiş, hukuk devleti, hukukun üstünlüğü ilkesi, merkeziyetçi, bağımlı ve baskıcı bir zihniyetle geri plana itilmiştir.

Oysa çağdaş anayasalar, demokratik hukuk devletinin en üst normları olarak, temel hak ve hürriyetlerin, özerk tüm kurum ve kuruluşlarını bünyesinde toplamalıdır. 1982 Anayasasında, hukuk devletinin en büyük özelliği olan yargı denetimi kısıtlanırken; yürütme organına, yargıyı baskı altına alacak, hatta yargıyı denetleyecek yetkiler verilmiştir.

Anayasamızın başlangıç bölümünde ve 6. maddesinde, evrensel kurallara uygun olarak, egemenliğin kayıtsız şartsız millete ait olduğu, Türk Milletinin bu egemenliğini anayasanın koyduğu esaslara göre yetkili organları eliyle kullanacağı belirtilmiştir. 139. maddede ise hakimlik ve savcılık teminatı hükme bağlanmıştır. 140. maddenin 2. fıkrasında da hakimlerin, mahkemelerin bağımsızlığı ve hakimlik teminatı esaslarına göre görev yapacağı hükmü yer almış, aynı maddenin 3. fıkrasında hakim ve savcıların özlük işlerinin, mahkemelerin bağımsızlığı ve hakim teminatı esaslarına göre yasayla düzenleneceği vurgulanmıştır. Ancak, söz konusu maddenin 6. fıkrasında hakimlik ve savcılık teminatını ortadan kaldıran ve yukarıda belirtilen madde hükümleriyle gelişen "hakimler ve savcılar idari görevleri yönünden Adalet Bakanlığına bağlıdır" hükmü getirilmiştir. Bununla da yetinilmemiş, 144. maddede aynı şekilde hakim ve savcılar hakkında inceleme ve soruşturma yapma yetkisi Adalet Bakanı'nın izniyle Adalet Bakanı'nın müfettişlerine veya Adalet Bakanı'nın görevlendireceği kıdemli bir hakim veya savcıya verilmiştir. En önemlisi 159. madde hükmüne göre hakim ve savcıların mesleğe kabul edilmesinden başlayıp; atama, nakletme, yükseltme, görevden uzaklaştırmaya kadar tüm özlük hakları hakkında, kesin karar vermeye yetkili Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'nun başkanı Adalet Bakanı, doğal üyesi Adalet Bakanlığı Müsteşarıdır. Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'nun kendisine ait bir binası, sekreteryası ve Teftiş Kurulu bulunmamaktadır. Adalet Bakanlığı'nca hazırlanan kararnamelerin Yüksek Kurul tarafından derinliğine inceleme ve değiştirme olanağı yoktur. Bu denli

Adalet Bakanlığının etki alanı içerisinde kalan, başkanı Adalet Bakanı, doğal üyesi Adalet Bakanlığı Müsteşarı olan, öteki üyeleri onurlandırma amacı da taşısa Cumhurbaşkanı tarafından seçilen Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'nun, adli ve idari yargıda görev yapan tüm hakim ve Cumhuriyet savcılarının özlük hakları üzerinde, kesin ve mutlak yetkiye sahip olması karşısında; hakim bağımsızlığından ve hakim teminatından asla söz edilemez.

Mesleğe alınışından meslekten ayrılmasına kadar, siyasi organın sıkı denetim ve gözetimi altında bulunan hakim ve Cumhuriyet savcılarının tümünden, mesleki geleceklerini hiçe sayarak kahramanlık yapmalarını beklemek, hukuk devleti ve yargı bağımsızlığı ilkesiyle bağdaşamaz.

1982 Anayasası, bireyi değil devleti esas aldığından; hukukun üstünlüğü ve hukuk devleti ilkesini zedeleyen ve ilke bazında birbirleriyle çelişen pek çok hüküm içermektedir. Türkiye Büyük Millet Meclisinin özverili çalışmalarıyla, hukuk devletini üstün kılacak bir kısım değişiklikler yapılmıştır. ***Ancak halen, hukukun üstünlüğü, insan hak ve özgürlükleri, çoğulcu, katılımcı demokrasi yolunda ilerleyeceğimiz oldukça uzun bir yolumuz bulunmaktadır.***

Devlet insan içindir felsefesinden hareketle, toplum yaşamında devlete değil insana öncelik veren, Atatürk'ün ilke ve inkılapları doğrultusunda insan hak ve özgürlüklerini teminat altına alan, çoğulcu, özgürlükçü, demokrasiyi daha da güçlendiren bir sivil ve çağdaş anayasa ile bu yolu en kısa zamanda katetmemiz gerekmektedir.

Hukuk devletinde, hukukun üstünlüğünün, ancak kuvvetler ayrılığı ilkesinin tam olarak uygulanması ile gerçekleşeceğinde kuşku yoktur. Sağlıklı, demokratik bir yönetim, bu üç kuvvetin birbirinden bağımsız ve ahenkli çalışması ile mümkündür. Yargının, siyasal gücü elinde bulunduran yasama ve yürütme organı başta olmak üzere, tüm güç odakları karşısında bağımsız olması hukuk devletinin değişmez ilkesidir. Bağımsız yargı, hukuk devletinin olmazsa olmaz koşullarının başında gelir. Kişi hak ve özgürlüklerinin temel güvencesi olan bağımsız yargı yoksa, hukuk devletinin mevcudiyetinden söz edilemez.

Kayıtsız şartsız millete ait egemenliği onun adına kullanan yargının bağımlı olması, o egemenliğin kullanılmasına ağır gölge düşürür. Büyük Atatürk'ün, "Adalet gücü bağımsız olmayan bir ulusun devlet olarak bağımsızlığı söz konusu değildir" özdeyişı hiç akıllardan çıkarılmamalıdır.

Bir hukuk devletinde, yargı bağımsızlığı bu denli yaşamsal önem taşımasına rağmen, halen yargıyı bağımlı kılan hükümlerin Anayasa bünyesinde muhafaza edilmesi, hukuka inananlar için onur kırıcı bir kayıtsızlıktır. Çaresiz kalan herkesin sığınacağı en son mercinin; bağımsız, yansız, adil işleyen yargı olduğu, derin çizgilerle belleklerde yer etmelidir. Bu nedenle, Anayasamızda yapılması gereken değişiklikler geciktirilmemeli, Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'nda siyasal gücün varlığına son verilmelidir.

Yeni oluşacak Yüksek Kurulun oluşum tarzı hakkında çeşitli görüşler ileri sürülmektedir. Gerek 1961, gerekse 1982 sonrası deneyimlerden çıkarılan sonuca göre, Yüksek Kurulun yeniden yapılandırılması, idari yargı ve adli yargı bölümü olarak ikiye ayrılması, yüksek yargıçlardan oluşan Kurulun objektif ölçülere göre karar vermesi için üye adedinin çoğaltılması, adli yargı işine bakacak kurulda mutlaka Yargıtay Başkanı ve Cumhuriyet Başsavcısının yer alması gerçekçi bir çözüm olarak benimsenmektedir. Ayrıca adli veya idari bölümlerde verilen kararlara karşı, idari ve adli yargının görev alanlarının genişliğine orantılı olarak iki bölüm üyelerinden oluşacak genel kurula itiraz olanağı tanınmak suretiyle, Yüksek Kurul'un kararlarının denetime tabi tutulması, en uygun bir çözüm olarak görülmektedir.

Hakim ve Savcılar Yüksek Kurulu'nun ayrı bütçesi ve kendisine özgü binası bulunmalı, Teftiş Kurulu ve sekreteryaya Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'na bağlanmalı, hakim ve Cumhuriyet savcılarının mesleğe kabulleri için gerekli seçme sınavları, bağımsız ve yansız Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu tarafından yapılmalıdır.

Doğru, güvenli, yansız, adil yargılamanın öncelikli koşulu, tam bağımsız yeni bir Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'nun bir an önce kurulmasıdır.

DEĞİŞTİRİLMESİ VE YENİLENMESİ GEREKEN

TEMEL YASALAR

Ülkemizde, çeşitli dönemlerde ve tarihlerde çıkarılan binlerce yasa ve bunların ek ve değişiklikleri bir yasa enflasyonuna sebep olmuştur. Kimi yasalar, toplumun gereksinimleri tam tespit edilip topluma maledilmeden, ilgili kurum ve kuruluşların görüşleri alınmadan hazırlanmış olduklarından, çok kısa bir zaman sonra ek ve değişiklikleri hakkında yeni yasaların çıkarılması zorunluluğu doğmuş, tüm bunlar yasaların adedini daha da artırmıştır. Osmanlı İmparatorluğu döneminde çıkarılan bazı yasalar halen yürürlüktedir. Pek çok yasalar arasında ahenk ve koordine sağlanmadığından, çelişkili hükümler içermektedirler. Bu ise uygulamada duraksamalara, çelişkili kararlar çıkmasına neden olmaktadır. Bu yasalar karmaşası, yargı için gereken çabukluğu ve etkinliği olumsuz yönde etkilenmektedir. En önemlisi "yasayı bilmemek mazeret sayılmaz" ilkesini tartışılır duruma düşürmektedir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi geçen yasama yıllarında, başta Yeni Türk Medeni Yasası olmak üzere pek çok yasayı kabul etmiştir. Ancak hızla değişen ekonomik, siyasal, sosyal ve teknolojik koşullar karşısında, toplumun ihtiyaçlarına artık cevap veremeyecek duruma gelmiş çok sayıdaki temel yasanın yenilenmesi ve değiştirilmesi ivedi sorunlar olarak sırada beklemektedir. ***Jean Jacques Rousseou'nun dediği gibi, iyi yasalar daha iyilerin, kötüler de daha kötülerin yapılmasına sebep olur.*** Bir an önce toplum ihtiyacını karşılayamayacak duruma düşen yasaların veya yasa hükümlerinin toplum gereksinimleri göz önünde tutularak yenilenmeleri veya değiştirilmeleri gerekmektedir. Türk hukukuna yön verecek bu yasalar içerisinde; Türk Ceza Yasası, Ceza Muhakemeleri Usulü Yasası, Hukuk Muhakemeleri Usulü Yasası, Borçlar Yasası, Türk Ticaret Yasası, Kira Yasası, Çek Yasası, İcra İflas Yasasında Değişiklik Yapılmasına İlişkin Yasa, İş Mahkemeleri Yasasında Değişiklik Yapılmasına İlişkin Yasa, Hakimler ve Savcılar Yasası, Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Yasası, Adli Kolluk Yasası, Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri İle Bölge Adliye Mahkemeleri Kuruluş Görev ve Yetkileri Hakkındaki Yasa, Türkiye Adalet Akademisi Yasası gibi yasaları öncelikle saymak mümkündür.

“Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir” ilkesi doğrultusunda, milli iradenin yasama ve yürütme organlarına tam olarak yansıtılabilmesi ve istikrarlı hükümetlerin kurulabilmesi için mutlaka Siyasi Partiler ve Seçim Yasalarında gerekli değişiklikler yapılmalıdır.

Yolsuzluk iyileşmeyen bir hastalık olarak ekonomik, ahlâki ve moral yönden topluma büyük zarar vermeye devam etmektedir. Ekonomik, siyasi ve yönetsel her türlü yolsuzlukların önlenmesi için, yasal düzenlemeler bir an önce yapılmalı, yargının önü açılmalıdır.

Değinilen yasa tasarılarının bir kısmı Türkiye Büyük Millet Meclisine sevk edilmiş; bir kısmı ise yıllardır gündemde olduğu halde bir türlü çıkarılamamıştır. Örneğin Bölge Adliye Mahkemeleri Kuruluş Yasası, eski ismiyle İstinaf Mahkemeleri Yasa Tasarısı 1932 yılından beri Hükümetlerin programlarına, yasama meclislerinin gündemine girdiği halde yasalaşmadığı gibi Bölge Adliye Mahkemelerinin kurulmasından da vazgeçilmiş değildir. ***Bir yasanın 70 yıldır gündemde olmasına karşılık, halen yasalaşmamasını çağdaş hukuk anlayışı ve yargıya verilmesi gereken önem ile bağdaştırmak mümkün değildir.***

Demokrasi ve hukuk devletini yaşatan ve geliştiren en önemli unsurun, bu yöndeki inanç ve içtenlik olduğu unutulmamalıdır.

HUKUK EĞİTİMİNİN YETERSİZLİĞİ

Adalet hizmetinin gerçekleştirilmesinde insan unsurunun önemi büyüktür. Hukuk devletinin ve hukukun üstünlüğü ilkesinin gerçekleşmesi için sadece iyi yasaların yapılması yeterli değildir. ***Bilinmelidir ki, kötü uygulanan iyi yasa yerine, iyi uygulanan kötü yasa tercih edilir.*** Adalet denilen üstün değere ve amaca ancak yasaların doğru şekilde uygulanması ile ulaşılabilir. Bu da yasaları uygulayanların; bilgili, kültürlü ve hukuk nosyonu kazanmış seçkin insanlar olmasıyla mümkündür. ***Hakimin ana sermayesi, hukuk kültürü ve bilgisidir. Eni boyu sınırsız olan hukuk okyanusunda, bir hukukçunun gideceği yeri ve yönü tespit edebilmesi için, sahip olması gereken geniş bir bilgi ve deneyimi kazanabilmesi açısından kaybedecek zamanı yoktur. Bir hukuk aliminin "hukuk bir ummandır, bir hukuk bilgininin bilgisi ise***

ondan alınmış bir katre sudur” sözleri bir gerçeği ifade etmektedir.

Bilimsel hakim kimliği ile bağımsız düşünme ve araştırma yeteneğinin, hukuk fakültelerinin ilk yıllarında oluşmaya başlaması gerekir. Ne yazık ki, hukuk fakültelerinde yeterli hukuk eğitimi verilmemektedir. Az masrafla eğitim yapılabilen kârlı bir iş şeklindeki zihniyet ürünü, elverişsiz binalar, yetersiz kütüphane, alt yapı ve öğretim kadrosuyla açılan hukuk fakültelerinin sayısı endişe verici boyutlara ulaşmış, hukuk fakülteleri çoğalırken hukukçu formasyonu aşındırılmıştır. Öte yandan köklü hukuk fakültelerinde öğrenciyi araştırmaya, incelemeye, düşünmeye sevk etmeyen, tek yanlı anlatıma ve ezberciliğe dayalı yanlış bir eğitim sistemi sürmekteyken, öğretim kadrosuna uygulanan düşük ücret politikası ve yönetim sistemindeki yanlışlıklar nedeniyle söz konusu fakültelerde, bu eğitim düzeyi dahi kaybolmaya, eğitim ve öğretim seviyesi hızla düşmeye başlamıştır.

Üstün nitelikli hukukçu yetiştirilmesine gerekli önemi vermeyen toplumların, hak ve hukuklarının kaybolmasından ve adaletsizlikten şikayet etmeye hakları yoktur.

Hukuk fakültelerinin açılması ve öğretime devamlarında belirli standartların aranması, verilen makul süreler içerisinde bu standartlara ulaşmayan hukuk fakültelerinde mutlaka eğitimin durdurulması gerekir. Hukuk fakültelerinin 5 seneye çıkarılarak, son senede uygulamaya yönelik eğitim verilmesi üzerinde mutlaka durulmalıdır. ***Hiç kimsenin, hukuk mantığı ve hukuk nosyonu teşekkül etmemiş sözde hukukçular kadar, hakka ve hukuka zarar veremeyeceği çok iyi bilinmelidir.***

HAKİM VE SAVCILARIN MESLEK ÖNCESİ VE MESLEK İÇİ EĞİTİMİ

Devletin temeli ve varlığının teminatı adalettir. Ferdin ve toplumun en kutsal değerleri hakim korumasına terkedilmiştir. Bu yüce görevi üstlenen hakimin, kimliği ve mesleğe yatkınlığı büyük önem taşımaktadır. Hakim, sorun yaratan, kişiliği tartışılan değil; sorunları çözen kişiliği ve icraatı ile huzur, güven ve saygınlık yaratan kimse olmalı, hakkı ve adaleti tecelli ettirmekten başka bir emel ve ihtiras taşımamalıdır. Bu nedenle, adaleti sağlamakta birinci derecede rol oynayan hakim ve Cumhuriyet savcılarının mesleğe alınmasında

büyük özen gösterilmeli; kişilik, bilgi ve yetenek itibariyle, zor ve aynı zamanda kutsal mesleğe uygun olup olmadıkları, mutlaka bağımsız ve yansız Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'nun gözetim ve denetiminde yapılacak ciddi bir sınavla tespit edilmelidir.

Hakim ve Cumhuriyet savcı adaylarının mesleğe hazırlanması ve eğitiminde önemli bir rol üstlenen Eğitim Merkezi daha da geliştirilip, süresi uzatılmak suretiyle Enstitü şekline dönüştürülmelidir.

Hakim ve Cumhuriyet savcıları, mesleğin üst kademelerinde dahi daima araştırmak, incelemek, bilgilerini yenilemek ve geliştirmek zorundadırlar. Lisans ve lisans üstü hukuk eğitime gereken özen gösterilmeli, hakim ve Cumhuriyet savcılarında zaman zaman meslek içi eğitim ve seminerler verilerek, Yargıtay'da kurslara tabi tutularak, bilgi ve deneyimleri geliştirilmelidir.

Küreselleşme ve Avrupa Birliğine girme yönünde çok hızlı gelişmeler mevcuttur. Bilgisayar ve iletişim tekniği hızla gelişmektedir. Uluslararası hukukun iyi takip edilmesi için, hakim ve Cumhuriyet savcılarının yabancı dil bilmeleri, bilgisayar tekniğini öğrenmeleri artık zorunlu hale gelmiştir. Hakim ve Cumhuriyet savcılarının yabancı dil öğrenme olanakları hızla geliştirilmelidir.

Bağımsız Adalet Akademisi en kısa zamanda kurulmalı, belirli bir kıdeme erişmiş meslek mensupları arasından bu Akademiye sınavla öğrenci kabul edilmeli, eğitim süresi sonunda üstün meslek, bilgi ve deneyimini kanıtlayarak mezun olan hakim, Cumhuriyet savcısı ve öteki meslek mensuplarına, mesleklerinde yükselme ve kıdem almaları yönünde öncelik ve avantaj sağlanmalıdır.

Yargıtay üyeliği seçimlerinde, hakim ve Cumhuriyet savcılarının tüm bu nitelikleri ve kazanımları gözönünde tutulmalı ve Yargıtay seçimleri mutlaka ilkelere bağlanmalı, böylece Yargıtay üyeliği seçimlerindeki tutarsızlık ve ilkesizliğe son verilmelidir.

Yargı; sav, savunma ve karar mekanizmalarından oluşan bir bütündür. Avukatların da, yargının olmazsa olmaz unsurlarından biri olduğunda kuşku yoktur. Hakim ve Cumhuriyet savcıları için gerekli olan meslek öncesi ve meslek içi eğitim mutlaka avukatlara da verilmeli, özellikle avukatlığa

başlamak isteyen her hukukçu, hakim ve Cumhuriyet savcıları gibi ciddi bir sınavdan geçirilmeli ve iki senelik ücretli staja tabi tutulmalıdır.

ALTYAPI VE FİZİKİ KOŞULLARIN YETERSİZLİĞİ

Adliye binalarının ancak onda biri kadarı Adalet Bakanlığına ait olup, adliyelerin büyük bir kısmı, hükümet konaklarının bir katına sığınmış durumdadır. Diğerleri ise kiralanmış binalardır. İlçe mahkemelerinin ekseriyeti çok üzümlere belirtmek gerekir ki, basit, elverişsiz hatta ilkel binalarda görev yapmaktadırlar. Batı devletleri görkemli adliye sarayları ile övünürken, Türk yargısı son derece elverişsiz binalarda adalet dağıtmaktan büyük rahatsızlık duymaktadır. Düzenli ve düzeyli hukuk uygulaması olanağı bulunmayan böyle binalarda görev yapan adliyelere, halkın güven ve saygısı gittikçe azalmaktadır. Başka kuruluşlara çok güzel bina yapmaları için ödenek ayrılabilirdiği halde, yargıdan bu olanağın esirgenmesi hakikaten düşündürücüdür. Türk yargısı çağın teknolojisinden, iletişim araç ve gereçlerinden yoksun bırakılmıştır. İlkel araçlarla ve ilkel koşullarda çalışmak, Türk yargısının değişmez kaderi olmuştur. ***Hukukun, Anadolu'nun her köşesinde gereği gibi uygulanması için; gerekli zemin hazırlanmadıkça, merkezde hukukun felsefesini yapmanın, hiçbir anlamı ve önemi yoktur.***

Seneler geçtikçe yeni adliyeler açılıp, hakim, Cumhuriyet savcısı ve personel kadroları genişlemesine karşın, genel bütçeden Adalet Bakanlığı'na ayrılan pay, artacağına daha da düşmektedir. O kadar ki, 2001 yılı bütçesinden Adalet Bakanlığına ayrılan pay yüzde birin altına düşmüştür. ***Adaletten tasarruf olamayacağı, adalette yapılan her tasarrufun bedelinin, sosyal ve ekonomik hayatta meydana gelebilecek çok daha büyük zararlar olduğu gözden uzak tutulmamalıdır. Adalet, soyutluğun belirsiz ortamında anlam arayacağımıza, adaleti somutlaştırıp hayata yansıtmak zamanı çoktan gelmiştir.***

Hak ve adalet uğruna son sözü söyleyecek yegane kuruluş yargıdır. Çağdaş, demokratik Türkiye Cumhuriyetinin devlet sistemi hak ve adalet üzerine kurulduğuna göre, kuruluşunun gereği olarak yargıya hak ettiği ilgi ve özen gösterilmelidir.

Adaletin vazgeçilmez elemanı olan eğitimli personelin yeterli sayıda yetiştirilmesi için, Adalet Meslek Liselerinin ve Adalet Yüksek Okullarının sayıları çoğaltılmalıdır. Adaletin ağır yükü ve elverişsiz koşullarında çalışan adalet personeline hak ettiği ücretin ödenmesi; adaletin, etkin, güvenli ve zamanında yerine getirilmesi yönünden büyük önem taşımaktadır.

HAKİM VE CUMHURİYET SAVCISI ÜCRETLERİ, SİYASİ ORGANIN TAKDİRİNE GÖRE DEĞİL, SABİT ESASLARA BAĞLANARAK, GÖRÜLEN İŞİN NİTELİĞİNE VE ÖNEMİNE UYGUN OLARAK BELİRLENMELİDİR.

Kuvvetler ayrılığı ilkesi, hukuk devletinin, çoğulcu demokrasinin en başta gelen özelliğidir. Bu özellik, yasama, yürütme ve yargının birbirine; özellikle yargının yasama ve yürütme organına karşı bağımsız olmasını ve eşitliğini ifade eder. Bağımsızlığın sadece mesleğe alınma, tayin, terfi ve karar vermede gerçekleşmesi yeterli değildir. Aynı zamanda hakim ve Cumhuriyet savcısı ücretlerinin belirli kriterlere bağlanması gerekir. Hakim ve Cumhuriyet savcısı ücretlerinin yasama ve yürütme organının takdirine bırakılması, ücret yönünden yargıyı yasama ve yürütmeye bağlı kılmakta ve onun bağımsızlığını zedelemektedir. Önemle belirtmek gerekir ki, ***hakim astı ve üstü olan bir memur ve bir bürokrat olmayıp, Türk Milleti adına yasalara ve vicdanına göre karar veren kimsedir.*** Bu itibarla, hakim ve Cumhuriyet savcısı ücretlerinin; öteki meslek mensuplarının ücretleriyle kıyaslanması sakıncalar doğurmaktadır.

Hakim ve Cumhuriyet savcısının ücret ve özlük haklarının iyileştirilmesi yönünden yasama ve yürütme nezdinde yaptığı her başvuru, onun bağımsızlığına ve saygınlığına gölge düşürmektedir. Öte yandan kuvvetler ayrılığı ve denkliliği gözetildiğinde yargı organında en son kıdemini almış olan yüksek mahkeme üyelerinin, yasama meclisi üyeleriyle denk ücret almaları gerekmektedir. Ancak sabit kriterler getirilmeyip hakim ücretleri yasama ve yürütme organının takdirine bırakıldığından, durum daima yargı

mensuplarının aleyhine gelişmekte, yüksek dereceli bir hakim, bir milletvekilinin ancak yarısı kadar ücret alabilmektedir. Bu eşitsizlik hem kuvvetler ayrılığı, hem de hakim bağımsızlığı ilkesine ters düşmektedir. Bu yönde Hakimler ve Savcılar Yasasında gerekli değişiklik bir an önce yapılmalıdır.

Yargının inandırıcılığını yitirdiği yönünde, kimi kişi ve kuruluşlarca yerli yersiz söylemler üretilmektedir. Bu herkesten önce, tüm olumsuzluklara karşın var güçleri ve onurla savaş veren yargı mensuplarını üzmemekte, derinden yaralamaktadır.

Her şeye rağmen yargı, ana yapısındaki sağlamlık, açıklık, şeffaflık, çeşitli denetim ve kontrol mekanizmaları ile en inandırıcı devlet erki olmaya layık aynı zamanda zorunludur.

Yargıda bir zaaf varsa bunun nedenlerini içerisinde değil, dışarısında aramak gerekir. Yargıyı olumsuz yönde etkileyen bu dış etkenler ortadan kaldırıldığında, yargı başvurulabilecek son merci olduğunun bilinci içerisinde onurlu ve kutsal görevine daha büyük bir şevk ve gayretle devam edecektir.

ÜST MAHKEMELER (İSTİNAF) SORUNU

Türk hukuk sisteminde, 05.06.1295 (1879) tarihinde Mehakimi Nizamiyenin Teşkilatı Kanunu Muvakkati ile ilk derece mahkemeleri ile temyiz mahkemesi arasında istinaf mahkemeleri kurulmuş, günün koşulları ve hakim yetersizliği nedeniyle 24 Nisan 1924 tarih 469 Sayılı Yasayla Şer'îye Mahkemeleri ile birlikte kaldırılmıştır.

Üst mahkemelerin kaldırılmasından hemen sonra tekrar kurulması gerekip gerekmeyeceği Türk hukukunda tartışılmaya başlanılmış, 1932 yılından itibaren bu yönde çeşitli yasa tasarıları hazırlanmış, üst mahkeme sorunu yargı yılı açılış konuşmalarında, kalkınma planlarında, yıllık programlarda yer almış, ne var ki, üst mahkemelerin kurulmasından ne vazgeçilmiş ne de kurulabilmiştir. Yargıtay'a temyizen incelenmek üzere yılda ortalama 400 bini aşkın dava dosyası gelmekte, Yargıtay 250 üyesi ile 21 hukuk, 11 ceza dairesi olarak çok yoğun ve özverili bir çalışma ile bu ağır

görevin altından kalkmaya çalışmaktadır. Aynı zamanda, Yargıtay bir içtihat mahkemesi olarak görev yapması gerekirken verilen kararları, hem maddi olaylara, hem de yasalara uygunluk yönünden denetleme görevini üstlenmek zorunda kalmıştır. Bu kadar işi ve üyesi bulunan bir yüksek mahkeme hiçbir çağdaş hukuk devletinde yoktur. Üye ve daire adedinin artırılmasının çözüm getirmediğini, mevcut uygulama göstermiştir.

Zamanımızda ise koşullar değişmiştir. Yargı sistemimizin, mutlaka Yargıtay ile ilk derece mahkemeler arasında üst derece mahkemelerin kurulmasına ihtiyacı vardır. Ancak Adalet Bakanlığınca son kez hazırlanan ve Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne sevk edilen Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri İle Bölge Adliye Mahkemeleri Kuruluş Görev ve Yetkileri Hakkındaki Yasa Tasarısı, üst mahkemelerin kurulmasına ilişkin tüm sakıncaları bünyesinde toplamaktadır. Bu yasa tasarısı yasalastığı takdirde, Yargıtay'ın aşırı iş birikimi, bu kez üst mahkemelerde başlayacak bölge üst mahkemeleri tıkanacak, çalışamaz hale gelecek ve Türk adaleti büyük zarar görecektir.

Bu tasarıda, Türkiye'nin koşulları ile onbeş ayrı bölgeye yetişmiş, deneyimli hakim bulunamayacağı göz önünde tutularak; üst mahkemelerin öncelikle pilot bölge olarak seçilecek, İstanbul, Ankara, İzmir gibi büyük şehirlerde kurulması, iş devrinin kontrollü yapılması, üst mahkemelerin yeniden tahkikat yapma alanlarının kısıtlanması, davaların uzamasına engel olabilecek etkili önlemlerin alınması gerekmektedir.

ADLİ KOLLUK KUVVETİ

Ceza hukukunda adil hüküm kurulabilmesi, tam ve doğru hazırlık soruşturmasına bağlıdır. Tam ve doğru bir hazırlık soruşturması için de; konusunda uzman, hukuku, soruşturma, delil toplama, teknik ve taktiklerini iyi bilen, delil, eser ve emarelerden suçluya ulaşabilen, idari ve siyasi organlara karşı bağımsız bir kolluk kuvvetine ihtiyaç vardır. Bunun adı Adli Kolluk Kuvveti'dir. Adli Kolluk Kuvvetinin gerekli olduğu, tüm hukuki zeminlerde dile getirilmesine karşın henüz gerçekleştirilememiştir. Bunda, İçişleri ve kolluk mercilerinin adli kolluğun kurulması ile önleyici kolluk ile adli kolluğun bütünlüğünün bozulacağı, ekonomik olmayacağı gibi itirazlarının rolü olmuştur.

Adli ve idari kolluk ayırımı yapılmayan ülkemizde; kolluk kuvvetinin, adli görevinin dışında pek çok görevi bulunmaktadır. Bu ise adli görevde ihtisaslaşmayı ve odaklaşmayı önlemekte, en önemlisi kolluk kuvveti her türlü özlük haklarıyla idareye bağlı olduğundan, doğal olarak yansız görev yapamayacağı kuşkusunu doğurmaktadır. Adli görev üstlenen kolluk kuvvetinin; yargı gibi, idari organa karşı bağımsız olması zorunludur. Bazı şehirlerde olduğu gibi genel kolluk içerisinde, yalnızca yargısal işlevlerle yükümlendirilmiş özel bir birim oluşturulması yeterli sayılamaz.

Örgütlü, planlı, teknolojik aletlerle işlenen suçların, faili meçhul olayların gittikçe artması, adli kolluk kuvvetinin kurulmasını daha da gerekli kılmaktadır.

Adli bilimler konusunda yeterli eğitime tabi tutulmuş, meslek içi eğitimle bilgi ve becerisi daha da geliştirilmiş, konusunda uzman, yeterli araç ve gereçle donatılmış, insan haklarına saygılı, tek amir olarak Cumhuriyet savcısına bağlı bir kolluk kuvveti, bir yandan kişilerin kolluk kuvvetine ve adalete güvenini ve saygısını artıracak, öte yandan işkence ve insan hakları ihlalleri yönündeki iddia ve suçlamaları sona erdirecektir.

Temel insan hak ve özgürlüklerin korunması, adaletin sağlanması gibi hayati önem taşıyan konularda; yapılacak harcamalar ve başka nedenler, adli kolluğun kurulmamasına gerekçe gösterilemez.

Cumhuriyet savcısının yönetim ve denetiminde, siyasi gücün etkileyemeyeceği, güvenceli adli kolluk kuvvetinin bir an önce kurulmasında zorunluluk vardır.

YARGIDA İŞ MİKTARININ AŞIRI OLARAK ARTMASININ NEDENLERİ VE İVEDİLİKLE ALINMASI GEREKEN ÖNLEMLER

Yargıtay ve yerel mahkemeler aşırı iş yoğunluğu altında ezilmektedir. Hiçbir hukuk devletinde yargıya bu kadar iş yüklenmemektedir. Bu denli iş yükü, davaların sağlıklı incelenmesini tehlikeye düşürdüğü gibi, adaletin gecikmesine de neden olmaktadır. ***Geciken adaletin adaletsizlik olduğu bir söylem değil, yaşanan ve bilinen bir gerçektir.***

Yargı üzerindeki iş yükünün azaltılabilmesi, ancak bu iş yüküne neden olan sorunların tespiti ve çözümlenmesi ile olanaklıdır. Yargı reformu diye kimi usul hükümlerinde dağınık, münferit yapılan, yüzeysel değişiklikler iş yükünün azalmasına fazla bir katkı sağlamamıştır.

Sosyal ve ekonomik yapıdaki aşırı değişme ve bozulma, hızlı nüfus artışı, kırsal kesimden şehirlere nüfus akışı, çarpık kentleşme, enflasyonun hızla yükselmesi gibi nedenler uyuşmazlıkların artmasına neden olurken; ayrıca yargı sistemindeki eksiklikler ve aksaklıklar nedeniyle davaların zamanında çözüme kavuşturulamaması, yargıda büyük iş birikimine neden olmaktadır.

Bunun yanında, Türk Hukuk Sisteminde tüm uyuşmazlıkların mutlaka yargıda çözümlenmesi gerekir şeklindeki alışkanlık da, her uyuşmazlığın hakim önüne getirilmesine yol açmaktadır. Öyle ki, hakim ciddiyeti ile bağdaşmayacak bir kısım işlerin çözümü dahi hakime bırakılmıştır. Bu durum işlerin aşırı artmasına neden olmakta, asıl çözümlenmesi gereken önemli davaların çözümünü geciktirmektedir.

Demokrasi kurumlar rejimidir. Kimi kurum ve kuruluşlara, dava açılmadan da çözümlenecek olayları sonuçlandırmaları için yetki verilmelidir.

Yargıya gelen iş miktarının azaltılması, davaların makul olan sürede çözüme kavuşturulması; kısa, orta, uzun vadede alınması gereken önlemlerle sağlanabilecektir. Hukuk ve yargı reformu bölümünde sayılan, orta ve uzun vadeli önlemler dışında; ivedilikle yapılması gereken işlemleri ve alınması gereken önlemleri şöyle sıralamak mümkündür:

1-Mahkemeler, çağın bilim ve iletişim teknolojisi ile donatılmalıdır. Mahkemelerde en kısa zamanda bilgisayar uygulamasına geçilmeli, Başbakanlık mevzuat bilgi sistemi ve Yargıtay bilgi sistemi ile bağlantı kurulmalıdır. Böylece kütüphanesi ve yeterli bilgi kaynağı bulunmayan mahkemelerde görev yapan hakim ve Cumhuriyet savcılarına, mevzuat ve içtihatlar yönünden gereken kaynak sağlanmalıdır. Bilgisayar bir yandan hukuki bilgiye ulaşma imkanı sağlarken, öte yandan mahkemelere gerekli öteki bilgilerin de çeşitli kurum ve kuruluşlardan süratle toplanması olanağını sağlayacak, davaların makul olan süre içerisinde doğru ve adalete uygun şekilde çözüme kavuşturulmasında büyük etken olacaktır.

2-Kaynak Usul Hukukunda toplu mahkemeler olarak düşünölen asliye hukuk mahkemesi öteden beri Türk hukuk uygulamasında tek hakimli olarak görev yapmaktadır. Asliye ve sulh hukuk ayrımı, fonksiyonunu yitirmiş durumdadır. Bu ayrım, pek çok davanın görevsizlik sebebiyle uzamasına neden olmaktadır. Ayrıca, asliye mahkemelerine denk görev yapan asliye ticaret mahkemelerinin, 3 hakimle çalışmasını gerektiren geçerli bir neden bulunmamaktadır. Tüm bu mahkemeler, Hukuk Mahkemeleri ismi altında birleştirilmeli ve uzmanlaştırılmalıdır.

3-Pek çok davanın açılmasına ve yargının gereksiz olarak tıkanmasına neden olan, kişiler veya kişiler ile kamu kurum ve kuruluşları arasındaki özel hukuk ilişkilerinden doğan ve tarafların iradesi ile çözümlenebilecek uyuşmazlıkların, öncelikle uzlaşma kurullarında çözüme kavuşturulması yönünde maddi ve usul hukukunda gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.

4-Çağdaş toplumlarda suç olarak kabul edilmeyen, ancak bizim yasalarımızda suç sayılan eylemler artık suç olmaktan çıkartılmalı; buna karşın, idari para cezası verme yetki ve sınırları genişletilmelidir.

5-Cumhuriyet savcılarının yetkileri artırılmalı, yeterli kanıt toplanmadan kamu davası açmaları önlenmeli, kanıtı bulunmayan olaylarda kamu davasını erteleme yetkisi verilmeli; öte yandan, kanıtı olmayan davalarda, mahkemelere iddianameyi reddetme olanağı tanınmalı, mahkemelerin boş yere meşguliyetleri önlenmelidir.

6-Mahkemelerin kesin karar verme sınırları genişletilmeli, enflasyon nedeniyle para değerindeki düşme göz önünde tutularak, kesin karar verme sınırının belirli zamanlarda kendiliğinden artması için gerekli yasal düzenlemeler yapılmalıdır.

7-Büyük merkezlerde hakim ve Cumhuriyet savcısı sıkıntısı çekilmekte iken, yeni kurulan ilçelerde açılan adliyelere çok az iş gelmekte, hakim ve Cumhuriyet savcılarını yeterli iş geçiremediklerinden terfi sıkıntısı çekmektedirler. Ayrıca bu küçük ilçelerde, yargının önem ve saygınlığına yaraşır adliye binası bulunmadığından hakim ve Cumhuriyet savcılarını ilkel koşullarda çalışmaktadır. Bu adliyelerin iş yükü fazla, yakın daha büyük merkezlere kaydırılması halinde hakim ve Cumhuriyet savcısı israfını önlenecek hakimlerin daha iyi koşullarda daha verimli çalışmaları sağlanacaktır.

8-Davada uygulanacak yasa hükmünü ve kuralı en iyi bilecek kişi hakimdir. Esasen, bu iş hakimin görevidir. Hakim, ancak kendi mesleki bilgisi dışında kalan teknik konularda bilirkişilerin bilgisine başvurmalıdır. Hal böyle iken pek çok hakim mesleki bilgisi ile çözümleyebileceği konularda dahi bilirkişilerden rapor almaktadır. Yetki devri niteliğinde bu tür işlemler, hukuk usulüne aykırı olduğu gibi davaların uzamasına neden olmaktadır. Öte yandan bilirkişilik kurumu, yargıya güveni ve saygıyı azaltacak düzeye inmiştir. En kısa zamanda bilirkişilik kurumunun düzeltilip, belirli ilkelere bağlanması için yasal düzenlemeler yapılmalıdır.

9-Gerek hukuk gerekse ceza davalarında aşırı artışa neden olan çek hukukunda, acilen radikal önlemler alınmalı; Çek Yasası bir an önce kabul edilerek yürürlüğe konulmalıdır.

10-Yerel Mahkemelerde ve Yargıtay'da işin aşırı artmasına neden olan kira tespitleri için kira tespit komisyonlarının oluşturulması, çok istisnai durumlarda mahkemeye başvurulması yönünde, Kira Yasasında gerekli değişiklik yapılmalıdır.

11-Devlet bütçesine fazla yük getirmeyen kadastro işlemleri yurt çapında bir an önce tamamlanmalı ve böylelikle pekçok hukuk ve ceza davalarının açılması önlenmelidir.

12-Yargıtay'a gelen iş miktarının azalması, Yargıtay'ın esas görevi olan içtihat mahkemesi sıfatını kazanabilmesi için, üst mahkemeler bir an önce kurulmalıdır.

LAİKLİK

Laiklik günümüzde halen en çok tartışılan konu, bir demokrasi kavramı, insan hak ve özgürlüğüne ilişkin bir hukuk sorunu olarak güncelliğini korumaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 2. maddesi, Türkiye Cumhuriyetinin; demokratik, laik, sosyal bir hukuk devleti olduğuna işaret ettikten sonra, 10. maddesi herkesin felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin yasa önünde eşit olduğunu hükme bağlamıştır. 13.

maddesinde ise temel hak ve özgürlüklerin, demokratik toplum düzenine ve laik cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkelerine aykırı olarak sınırlandırılmayacağını kabul etmiştir. 14. maddede de, Anayasada yer alan hak ve hürriyetlerden hiçbirisi, demokratik ve laik cumhuriyeti ortadan kaldırmayı amaçlayan faaliyetler biçiminde kullanılmayacağını açıkça vurgulamıştır. 24. maddenin 1. fıkrasında herkes vicdan, din ve inanç ve kanaat hürriyetine sahiptir. 14. madde hükümlerine aykırı olmamak suretiyle ibadet, dini ayin ve törenler yapmakta serbesttir hükmünü koymuş, son fıkrada da kimse devletin sosyal ekonomik ve siyasi veya hukuki temel düzenini kısmen de olsa din kurallarına dayandırma, siyasi veya kişisel çıkar yahut nüfus sağlama amacıyla her ne surette olursa olsun dini veya din duygularını yahut dince kutsal sayılan şeyleri istismar edemez ve kötüye kullanamaz hükmünü koymuştur. 68. maddede de siyasi partilerin laik cumhuriyet ilkelerine aykırı olamayacağını, 196. madde ise Diyanet İşleri Başkanlığının nasıl görev yapacağını belirtmiş ayrıca Türk Ceza Yasasında bu hükümlere yaptırım getirilmiştir.

Hukuk yönünden, kısaca din ve devlet işlerinin birbirinden ayrılması olarak tanımlanan laikliğin, tüm anlamını Anayasanın yukarıda değinilen ayrıntılı hükümlerinde bulmak mümkündür.

Gerçekten laik devlette herkes dini seçmekte, ibadetini yapmakta, inançlarını açığa vurmakta serbesttir. Ancak bu özgürlük öteki tüm hak ve özgürlüklerde olduğu gibi başkalarının yasal hak ve özgürlükleri ile sınırlıdır. İnanç özgürlüğü, başkasının inancına zarar verme, kamu düzenini bozma noktasına geldiği, daha başka bir anlatımla tanrı ile insan arasındaki inanç ilişkisi sınırlarından çıkıp, devlete egemen olmaya başladığı andan itibaren hak ve özgürlük olma niteliğini kaybeder ve önlenmesi gereken bir eyleme dönüşür. Laik düzende, hiçbir kimse dinsel hak ve özgürlüğünü, başkasının inancına karşı baskı unsuru olarak kullanamaz. Bunun doğal sonucu olarak, dinsel hak ve özgürlüklerden yola çıkarak laik devlet düzenini bozmaya hiç kimsenin hakkı yoktur.

Tüm hak ve hürriyetler başkalarının hak ve hürriyetleri ile sınırlıdır. ***Bu sınırı koruyan da devlettir. Laik devlette dinsel hak ve hürriyetlerin***

sınırsızlığı ve devletin bu hak ve hürriyetlere hiçbir surette müdahale edemeyeceği kabul edildiği takdirde, orada önce dinsel kargaşa başlar, sonra da çoğunluğun taassubu azınlığı boğar, din kuralları devlet düzenine hakim olur. Tarih ve geçmişteki olaylar bu tehlikeyi bize daima hatırlatmaktadır.

Yüce islamiyet dinine göre hiçbir sıfatları ve yetkileri bulunmayan kimi kişilerin, kendilerini tarikat ve mezhep lideri gibi gösterip toplumun saf ve temiz inancı ile oynayarak; milleti bölmeye, parçalamaya, kendi etraflarında toplamaya çalıştıkları, bilinen ve yaşanan gerçeklerdir.

Laiklik, Cumhuriyetin ve demokrasinin temelidir. Laiklik olmadan en önemli hak olan vicdan özgürlüğünden ve buna bağlı olarak demokrasiden söz edilemez.

Laiklik hakkında teorik alanda kavram kargaşası yaratılıp, din ve vicdan özgürlüğüne sığınmış görünerek, bu özgürlüğün ortadan kaldırılmasına ve dinin siyasallaştırılmasına laik düzenin tehlikeye düşürülmesine asla göz yumulamaz.

Laiklik, din ile ahlakın en iyi uzlaştığı yegane düzendir. Ancak laik düzende; "fikri hür, irfanı hür, vicdanı hür" aydın kafalı ve aydın yüzlü çağdaş bir gençlik yetiştirilebilir. Uhrevi alemin değişmez din kurallarını, o kutsal yerlerinden indirip; devamlı değişen dünyevi hayatı onlarla idare etmeye kalkışarak, dünyevi emel ve çıkarları uğruna dinin yıpranmasına yol açanlar dine en büyük saygısızlık eden kişiler olarak kalacaklardır.

21. Yüzyılın laik, uygar, çağdaş, üstün insanlık değerlerini kabul etmiş büyük Türkiye Cumhuriyetinde, ***sorun en son ve en ileri yüce islamiyet dininde değil, onun istismarındadır.*** Artık din istismarına son verilmesinin zamanı gelmiştir.

Türkiye Cumhuriyetinin, Cumhuriyet savcıları ve hakimleri laik düzenin korunması yönünde yasaların kendilerine verdiği görevleri tam bir kararlılıkla ve eksiksiz olarak yerine getireceklerdir.

İLETİŞİM ÖZGÜRLÜĞÜ VE YARGI

İletişim özgürlüğü, demokratik, çağdaş, özgürlükçü, insan haklarına saygılı toplumun vazgeçilmez koşullarından birisidir. İletişim özgürlüğü, aynı zamanda kişinin temel hak ve özgürlüklerinden olan düşünceyi açıklama ve yayma özgürlüğünü tamamlayıp onunla bütünleştiği için daha büyük bir önem ve içerik taşımaktadır. **İletişim özgürlüğü bulunmayan bir toplum, tüm duyu organlarını yitirmiş ferde benzer. Göremez, duyamaz ve algılayamaz.** Bu nedenle iletişim özgürlüğü, özgürlükçü demokratik ülkelerde teminat altına alınmış ve bağımsız yargının güvencesine terkedilmiştir.

İletişim özgürlüğü, bir yandan anti demokratik, yapay engeller olmaksızın habere ve toplumu ilgilendiren haber ve bilgi kaynaklarına ulaşmak; öte yandan da alınan bilgi ve haberi topluma ulaştırmak, halkı aydınlatmak, bilinmeyen gerçekleri ortaya çıkarmak, yorum yapmak, eleştirmek, tartışma açmak, halkı düşünmeye sevk etmek, buna bağlı olarak da kamuoyunu oluşturmak, şekillenmesini sağlamak gibi tüm faaliyetleri içerir.

Ne var ki, iletişim özgürlüğü ile bireylerin temel hak ve özgürlükleri arasında hassas bir denge vardır. Bu iki temel özgürlükten iletişim özgürlüğünün, kişi hak ve özgürlüklerini zedelememesi için, bu dengenin iyi korunmasının önemi büyüktür.

Tüm hak ve özgürlüklerde olduğu gibi, iletişim özgürlüğü de sınırsız değildir. İletişim özgürlüğünün kamuya dönük niteliği ağır bassada, ferdin vazgeçilmez kişilik hakları ile sınırlıdır.

Gerek habere ve bilgiye ulaşmada, gerekse bunları topluma ulaştırıp yayınlamada, kişilerin temel hak ve özgürlüklerini, şeref ve haysiyetlerini örseleyip, zedelememek zorunluluğu vardır. Özellikle topluma ulaştırılan bilgi ve haberlerin doğru olması; yorum ve eleştirilerin objektif, dengeli, uygun bir amaç ve araç ilişkisi içerisinde bulunması gerekir. Haber ve yorumun sınırları ayrılmalı, haber tarafsız verilmeli, haber ile yorum ve eleştiri birbirine karıştırılmamalı, haber olduğu gibi nakledilmelidir. **Ayrıca yargıya intikal eden olaylarda mahkemeleri etkileyecek yayın yapılmaması yasa gereğidir.**

Ne var ki, kimi yazılı, görsel ve işitsel yayın organlarının her zaman bu ilkelere uydukları söylenemez. Objektif olmayan, haber sınırını aşan, kişilik haklarına, özel yaşama, mesleki ve ticari saygınlığa saldırı teşkil eden sansasyonel ve abartılı yorumlara zaman zaman rastlanılmaktadır. Bunun yanında yargıya intikal eden olaylarda kamuoyu oluşturacak, yargıyı etkileyecek hatta baskı altında tutacak yorumlar, eleştiriler, açık oturumlar yapılmaktadır. Bu yönde yargıya intikal eden davaların sayısı oldukça kabarıktır.

Medyamız tarafından fazla özgürlüğün, daha fazla sorumluluk getirdiği gözden uzak tutulmamalı, iletişim özgürlüğü amacına uygun kullanılmalıdır. Bunun yanında Devletçe bağımsız, yansız yayıncılığın sürdürülmesine, basın yayın tekelinin oluşmasına engel olacak gerekli önlemler alınmalıdır.

TÜRKİYE AVRUPA BİRLİĞİ İLİŞKİLERİ

Türkiye'nin, öteden beri Avrupa ile var olan sosyo-ekonomik ilişkileri 12 Eylül 1963 tarihinde imzalanan Ankara Anlaşması ile yeni bir boyut ve içerik kazanmıştır. Ankara Anlaşmasından sonra 40 yıla yakın uzun süreç içerisinde, Türkiye ve Avrupa Birliği arasındaki ilişkiler istenilen düzeyde ve süratle gelişmese dahi hazırlık ve geçiş dönemleri geride kalmış, 6 Mart 1995 tarihinde Gümrük Birliği kararı alınmış, 1996 tarihinden itibaren Avrupa Birliği'nde tam üyelik yolunda son döneme girilmiştir.

10-11 Aralık 1999 tarihinde yapılan Helsinki Zirvesi'nde ise Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne tam üyelik adaylığı kesinleşmiştir.

Türkiye kabul ettiği yasalar, gerçekleştirdiği yapısal reformlarla, özellikle Türkiye Büyük Millet Meclisince 03.08.2002 tarihinde kabul edilen Çeşitli Yasalarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin 4771 Sayılı Yasa ile Kopenhag Kriterlerinin gerçekleştirilmesi yönünde çok cesur adımlar atılmıştır.

Hemen belirtilmelidir ki, tüm aday ülkelerin uymak zorunda olduğu Kopenhag Kriterleri, Avrupa'nın Türkiye'ye bir dayatması olarak değil; ilerici, çağdaş, hukukun üstünlüğüne inanan, çoğulcu demokrasiyi içten benimseyen Türk toplumunun öncelikli isteği olarak değerlendirilmelidir.

Önemle vurgulanmalıdır ki, Türkiye kabul ettiği yasalar ve gerçekleştirdiği yapısal reformlarla Avrupa Birliği'ne aday ülkelerin birçoğuna göre daha avantajlı duruma gelmiştir. Artık Türkiye ile Avrupa Birliği arasında tam üyelik müzakerelerinin başlamasına engel hiçbir neden kalmamıştır.

Türkiye'nin siyasal, sosyal, ekonomik alanlarda daha çıkarması gereken yasalar, gerçekleştirmesi gereken yapısal reformlar bulunabilir; ancak bunlar tam üyelik müzakerelerinin başlatılmasına engel teşkil edecek noksanlıklar olarak kabul edilemez.

Türkiye'nin gözü ve gönlü Avrupa'ya yönelik olsa dahi Avrupa Birliği ile olan müzakerelerinde ve ilişkilerinde ulusal çıkarlarını ve bölünmez bütünlüğünü ön planda tutması en doğal hakkıdır.

Avrupa Birliği'nin üyelik müzakerelerini geciktirmeden başlatmak suretiyle bu yöndeki iyi niyetini ve içtenliğini göstermesi zamanı gelmiştir.

Tam üyelik müzakerelerinin zamanında başlatılmaması veya gereksiz yere uzatılması, Avrupa Birliği'nin Türkiye'nin tam üyeliğe kabulü hakkında samimi olmadığı yönündeki görüşlere güç ve haklılık kazandıracaktır.

DÜNYA VE TÜRKİYE

Türkiye, teröre ve sonu gelmeyen uluslararası sıcak çatışmalara sahne olan, jeopolitik ve jeostratejik yönden fevkalade önemli bir bölgede bulunmaktadır. Bu bölgesel özellik Türkiye'ye bazı avantajlar sağlamakta ise de, dünyada pekçok ülkede bulunmayan büyük sorunlarla da karşı karşıya bırakmaktadır. Kafkas ülkelerinin ve Türkî devletlerin toprak bütünlüğü, istikrarı, bunalım odaklarının ortadan kaldırılması, İsrail ve Filistin arasındaki savaşın bir an önce barışçı yollardan halledilmesi, Türkiye için büyük önem arz etmektedir. Türkiye, Yunanistan ile sorunlarının barışçı ve kalıcı bir biçimde çözüme kavuşturulması için her türlü gayreti göstermektedir. Kıbrıs'ın iki devletin siyasi eşitliğine dayanan ve iki toplumun barış ve güvenlik içerisinde yaşamasını sağlayacak, gerçekçi ve kalıcı bir çözüme ulaşılmasını her zaman desteklemiştir. Tüm bunlara rağmen, karşı tarafın uzlaşmaz tutumu ile olumlu sonuçlara henüz ulaşılmış değildir. Güney

komşumuz Irak'ta devletler arası sıcak bir savaş ihtimali gün geçtikçe artmaktadır. Böyle bir savaşın, Türkiye'yi sosyal, siyasal ve ekonomik açıdan etkileyeceği kuşkusuzdur. Irak'ın toprak bütünlüğünün korunması, Türkiye için hayati önem taşımaktadır. Bu yönde Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin zamanında gerekli önlemleri alacağından hiçbir kuşumuz yoktur. ***Devletlerarası hukukta, kuvvet haktır düşüncesi yerine; hukuk kuvvetten üstündür ilkesinin yerleşmesi gerektiğine inanıyoruz.***

Terör eylemlerinin, uluslararası savaşların, çeşitli huzursuzlukların yaşandığı bölgemizde; Türkiye Cumhuriyeti, büyük önder Atatürk'ün kurduğu sağlam temeller üzerinde ve onun "Yurtta Sulh Cihanda Sulh" ilkesi doğrultusunda saygın ve güçlü bir konuma sahiptir ve bunun bilincindedir. ***Bu güçlü konumunun gereğini her zaman yerine getirmeye de muktedirdir.***

Sayın Cumhurbaşkanım, Değerli Konuklar,

Türkiye bir taraftan içten ve dıştan desteklenen bölücü terör olayları nedeniyle büyük zarara uğramış, binlerce şehit vermiştir. Öteki taraftan, köktendinci terörün insanlığın vicdanını sızlatacak karanlık yüzüyle karşılaşmıştır. Aynı zamanda Türkiye Cumhuriyeti tarihinin en ağır ekonomik krizini yaşamaktadır. İşsizlik, gelir darlığı ve dağılımındaki dengesizlik toplumun dayanma gücünü zorlamaktadır. Ağır terör belası başta silahlı kuvvetler ve emniyet güçleri olmak üzere milletçe yapılan top yekûn bir savaşla ortadan kaldırılabilmıştır. İrtica, laik düzene karşı tehdidini halen sürdürmektedir. Yolsuzlukla mücadelede henüz tatminkar sonuca ulaşılmış değildir. Bu üç büyük tehlike yanında; depremler, sel felaketleri, trafik kazaları büyük maddi ve manevi zararlara neden olmaktadır. Ancak, Büyük Türkiye Cumhuriyeti Devleti; etkin, yönetsel ve yasal koşulların oluşturulması halinde tüm bu olumsuzlukların üstesinden en kısa zamanda gelecek güçtedir. Gerek bölücü, gerek şeriat yanlısı terörün sürekli izlenmesi ve gereken sosyal, ekonomik ve yasal önlemlerin anında alınması, yolsuzlukla gerçekçi ve kesin sonuca götüren mücadele yapılması gerekmektedir. Olası depremlerin en az zararla atlatılması için, uzmanlarca öngörülen önlemler henüz tam olarak hayata geçirilememiştir. Bunların bir

an önce uygulamaya sokulması, yasalarımızda yeni değişiklikleri zorunlu kılmaktadır.

Türkiye Avrupa Birliğine üye olma kararında ve yolundadır. Çok yoğun ve özverili çalışma ile pek çok önemli yasaları çıkaran Türkiye Büyük Millet Meclisi, erken seçim kararı aldıktan sonra; çağdaş, demokratik hukuk devletine yakışan son uyum yasalarını kabul etmek suretiyle, yasama dönemindeki çalışmalarını taçlandırmıştır. 21. Yüzyıla başlarken Yüce Türk Milleti, Cumhuriyetin ilk yıllarındaki dinamizm ve atılım ruhuyla hukuk ve yargı reformu ile birlikte yapısal reformlar istemekte, bağrından çıkacak yeni Türkiye Büyük Millet Meclisinden bunu beklemektedir.

Yapılacak hukuk ve yargı reformu, içte huzur ve güveni pekiştirecek, hukukun üstünlüğünü, temel hak ve özgürlükleri sağlayacak ve toplumun hak ettiği demokratik, laik, çoğulcu, katılımcı demokrasiyi, tüm kurum ve kurallarıyla daha sağlam temellere oturtacaktır. Dışta ise, Türkiye Cumhuriyeti Devletinin daha güçlü, daha saygın, gıpta ile izlenen bir dünya devleti olmasına ve çağdaş medeniyetleri aşma yolunda emin adımlarla ilerlemesine büyük katkı sağlayacaktır.

Her zaman, her yerde, herkesin hakka ve adalete ulaşması dileklerimle,

Hepinizi en içten sevgi ve saygılarımla selamlıyorum.